

Et regii, aliique superiores conquerentibus subditis & eorum opem implorantibus, vel etiam si taceant subditi, pro imperii dignitate ex officio grauius prouidere, & vt dominia vexationibus & iniquis exactionibus malaq; tractatione desistant, opportunum adhibere remedium & possunt & debent. Sane cum ea tempestate, qua seruitutum nris adhuc integrum fuit, seruis tamen, qui à dominis suis asperius tractati vel durius habiti essent, ad eadem sacram vel statutam Principum tanquam asylum patrisidii ergo confugere licuerit, prefectusque vrbi itemq; Proconsul aut Praeses Prouinciæ quereias seruorum de seruituta dominorum audire solitus sit, vt constat ex quamplurimis iuris nostri locis: multo accuratius etiam cum seruitutum vsu inter Christianos sublato, cauendum est: ne qui domini colonis suis instar mancipiorum abuti, aut pecora campi tractare praesumant.

CAPVT SEPTIMUM.

Magistratus Silesiæ.

MAGISTRATUS Silesiæ vel *Ecclesiastici* sunt, vel *Seculares*. Inter *Ecclesiasticos* familiam ducit *Episcopus*, quem sequuntur Pro-Episcopus siue Suffraganeus, cuius opera Episcopus in sacrandis templis cæmeteriisque, ordinandis sacerdotibus & similibus rebus vtitur, Praepositi, Decani, Archidiaconi, Scholastici, Cantores, siue Primicerii, Custodes, Cancellarii, Vicarii in spiritualibus, officiales, Cœnobiarchie siue Abbates, Magistri, Priores, Custodes siue Guardiani, Parochi siue Plebani &c. Qui qualem vel in clericos suos vel in laicos etiam in causis vel spiritualibus vel ciuilibus habeant potestatem, late tractatis Canonis: quo lectorem remittere sufficiat. Dummodo hoc silentio ne prætermittam, Reformatione Religionis facta eiusque *libertate*, siue libertate à Cæsare concessa, Ecclesiasticam iurisdictionem contra Augustanæ confessioni addictorum religionem, fidem, ritus & ceremonias suspensam, iuraque

Episcopalia ad Principes terrariorum & status tanquam fiduciariorum possessores tradita esse ac deposita: adeo quidem, ut ipsi etiam clerici is tanquam magistratuum ordinario subiecti sint, nec aliorum iurisdictione confringantur & obligentur. Quæ quidem Ecclesiastica potestatis iura, ut pro statu Ecclesiæ optimo administrarent & gubernarent, duobus fere mediis videntur: quæ ordinis sunt per Superintendentes, qui censuræ morum & exercendæ disciplinæ præstant, totiusque Ecclesiasticæ curatiæ curam gerunt, quæ vero sunt legis diocesanæ & iurisdictionis in foro Ecclesiastico, per consistoria exequentes.

Inter *laicos magistratus* post *Imperatorem Romanum* princeps loco merito numeramus *Regem Boemiam*. Fuit quidem Silesia regni Poloniæ à *Lecho* conditi prouincia annos pene Is ecc LXX. Antea annos vero plus minus CCXC. cum Poloni Silesiam à Germanis complerent, neque Principum voluntates ab eis abhorreant animaduertentes, neglectis Principibus Silesiæ, ad quos regnum pertinebat, *Vladislao Lochico* Germanorum hosti accerrimo, aliisque exeteris honorem regium deferrent: factum est, ut Principes illi debita successione exclusi, repulsæ & contemptus sui dolore à Polonis discederent. Cum vero illi numero plures opibus vero disparos, nec libertatem ferre, nec iura necessitudinis colere scirent, & inuidentiæ eo usque proriperentur, ut ne ab infidiis quidem manibus ac caedibus abstinerent inuitatis hac occasione *Ioannes Luxemburgius*, *Henrici VII* Imp. filius, per conjugem *Elisabetham* postremi ex Slauica familia Regis *Wenceslai* sororem Boemiarum Rex, uasri ingenii Princeps & in omnem protelandi imperii occasione paratus, auctis inter dissidentes odiis non magna negotio perfecit: ut plerique volentes aliena in iura transirent, deque ditionibus suis ab omni hætenus clientela solutis fidem atque obsequia *Ioanni* promitterent: *Carolo* eius filio, quod reliquum fecerat pater, consciente, perque connubium cum *Suzanon Bernhardt*, ut *Hagecius* & *Cromerus* memorie prodiderunt, sed *Henrici lauentium* Ducis

Ducis filia **Suidnicensem & Iauorientem**, qui adhuc restabant Ducatus, regno Boscmiz inferente.

Hoc ergo intestinarum discordiarum fructu redacta in Boiemia Regum ditione Silesia: qui an ab Romanis illam Imperatoribus in feudum recognoscant, quod iam olim adfirmavit auctor magni Chronici Noribergensis editi anno Christi cl. CCCXCIII. eoque respectu imperi prouinciam cum nonnullis, qui Politici haberi volunt, non vulgaribus adpellare liceat, intelligentiores, & in his precipuum decus patrie ac meū **D. Georgius Schonbornerus**, qui multa mecum hac de re contulit, non omnibus aequè nota, aestimauerint. Proprium enim & immediate imperii prouincia non est: eum neque ius sessurae & suffragiorum in comitijs habeat, neque munera, functiones, & collectas imperii agnoscat, neque in afferenda denique iustitia quidquam illi cum Statibus imperii commune intercedat. Equidem non sum nescius, in veteri illa imperii Romano-Germanici diuisione, qua ex singulis membris siue ordinibus quaterni lecti, qui auctoritate & potentia ceteris sui ordinis antisterent, quatuor numerari prouincias *Vicariatus* dignitate cohortestatas, *Brabantiam, Saxoniam, Westrichiam*, & patriam nostram *Silesiam*. Verum à quo, aut quo tempore, aut qua occasione id honoris & tituli Vicariatis Silesiae indultum sit, tam scio, quam de quaternaria illius diuisionis auctore, origine, addo etiam fide certi dicere habeo. Vicariatus sane imperii particulares (de generalibus enim illis, quos vacante imperio siue regno Teutoniae Palatinus ad Rhenum & Saxoniae Septentrioni diuisis inter se limitibus, hic quidem in Saxónico iure ventibus, ille in ceteris Sacro Imperii subiectis & deuinctis prouincijs, meruerunt minime hic loquor) certis familijs frequenter olim nec temporali-ter tantum, sed perpetuo etiam & hereditarie concessos, perque illos imperatoriam potestatem non parum retulisse & hebetatam fuisse historiae loquuntur. Quemcunque enim Imperator suo diplomate imperii vicarium creabat, huic ipsius in lo-

eis, quæ is possidebat, ut dominus, censebatur tribuere omnia
 iura & insignia summa hæc regie & imperatorie potestatis, ex-
 cepta appellatione, aut saltem veneratione & fide erga Impera-
 torem, & perpetuo regni & imperii societate. quod quo petiti-
 nuisse dicamus, nisi cum V. CL. **Car. Pascaleo** ad minuendum,
 dehonestandum, lacerandum imperium? Atque huiusmodi
 Vicarii fuisse olim leguntur Delphini in regno Arclatenfi, **Scaligeri Veronenses**, **Marchiones Montisferrati** ab **Aledramo Sa-**
xone orti, & nostra etiamnum ætate sui in territoris tales se
 venditant esse Mantue, Sabaudie, Mintinæ & Itheggii Duces,
 nec non maximus Rex Hispaniarum, sed ex titulo & domini-
 tu Infubrum, quibus id honoris, **Adolphus Imp.** indulgisse, **Caro-**
lus autem IV. confirmavit. At tale aliquid de Silesia tamen si fa-
 tis curioso inquirenti reperire non est: ut veteris illius matricule
 fides non apud me minus, quam nobilissimum **Atarguardum**
Freberum, qui notis ad Petrum de Andlo quaternariam proce-
 rum & ordinum imperii distributionem, ut ut vetustatem quã-
 dam re dolere videatur, & in oculis & ore vulgi frequens appa-
 reat, idoneum tamen fundamentum nullum habere scribit, ad-
 modum labore: aut si qua ei omnino habenda, has blanditias
 Silesionum patientiæ vel velandæ vel parandæ prætextas credã.
 Quanquam pro certo talia affirmare nolim: & facile manu
 dedero, si quis adferat verisimiliora. Sane quod solius honoris
 ac præminentie nõ vero potestatis imperii amplificandæ cau-
 sa tituli illi potentibus sunt tributi, villarum, rusticorum, vicu-
 locum, montium (quos inter **Monsterberg** etiam numeratur)
 arcium venatorum, & similia privilegia eodem quaternario nu-
 mero impetrata ostendunt: eiusque sententiæ fundum & sub-
 scriptorem habeo V. CL. **Tobias Paurmeisterum**; **Kochket** de
 iurisdic. l. R. lib. 2. cap. 10. Desertur potro regnum Boemie
 vel per successionem, in linea nimirum descendente, vel si per
 mortem Regie sobolis vacet, per electionem liberam ne illam
 & legibus solutam, an vero ad certam familiam, puta Austria-
 cam

eam propter transactionem Iglauicensem aliasque pactiones ad-
 strictam, *modum illius discutiendum relinquo.* Tamen tunc vero a-
 quillimum erat non Boemicae tantum gentis, sed & coniu-
 ctarum ei prouinciarum consentientibus electionem fieri suf-
 fragiis, cum quod omnes tangit ab omnibus debeat approbari.
quod in hunc modum, non est nisi in hunc modum, ut est apud Apollon. Rhod. Boemi
 tamen sibi solis hanc prerogatiuam hactenus nulla prouin-
 ciarum ceterarum habita ratione usurpare conati sunt. In bulla
 sane aucta Boemica **Caroli IV. Imp. & Regis Boemiae** expres-
 se cautum est, si regnum Boemiae vel morte regiae sobolis vel
 alio aliquo casu vacare contingat, quod tunc debeat pertinere
 electio regis ad *Prælatos, Principes, Barones, Nobiles & omnes incolas*
regni Boemiae. Quam quidem constitutionem non ad Boemi-
 cam tantum gentem, sed ad prouincias quæque ei coniunctas
 pertinere multis argumentis doceri potest. Primum enim in ex-
 ordio bullæ duo nominantur Principes Silesiæ *Episcopus Præsi-
 lanienfis & Nicolaus Oppavina atque Ratiboria Dux:* qui inter alios re-
 gni Boemiae & coniuictarum prouinciarum proceres priuile-
 gium hoc à Rege impetrarunt. Verisimile autem est, eas hac re
 non Boemis tantum, sed etiam sibi & genti suæ consulere vo-
 luisse. Deinde ex diuersis bullæ locis adparet, eam ad vniuersos
 regni incolas pertinere, siue vt habent Latina illius bullæ verba
ad communitatem regni & pertinentiarum eiusdem: nominatim au-
 tem tribuitur ius eligendi *Principibus regni Boemiae:* quod quidē
 de Silesiæ potissimum Principibus intelligi oportere, cum vix
 vllituncali Principes præter **Ioannem Henricum Marchionē**
Morauicæ Caroli Imp. fratrem in Boemia fuerint, ac ne nunc
 quidem sint quam Silesiæ, nemo est qui non videat. Vt maxime
 vero, quam diligentiam Silesiæ in impetrando hoc priuilegio o-
 lunt adhibuerunt, eandem posterum in conseruando minime præ-
 stitisse videantur: non tamen omnino iuris sui negligentia fuisse
 vel ex **Georgii Regis** electione adparet: cui sine suffragio suo
 factæ tantopere aduersati sunt Silesiæ, vt illo repudiato alium

sibi Principem eligere nequaquam dubitarunt. Quin & *Ferdinandus* Archiduce Austriae electo, quod nulla sui in eius electione esset habitata ratio, de Boiemosum iniuria grauius sunt conque-
 ssi: eaque occasione vsus *Ioannes Hungariae* Rex per literas & legationes Silesios ad defectionē à Boiemia sollicitare instituit. Quae res ad *Ferdinandum* perlata missis ad eos *Leobschuetum* comitibus habentibus legatis, *Ioanne* Comite *Hartdecio*, *Wolfgango* Barone *Rogendorffo*, & *Ioanne* *Auerbergio* Domino *Schoenbergae* petuit, ut electionem à Boiemia in se collatam suo suffragio comprobarent. Quod quidem & factum est, magnaque eo nomine *Ferdinandus* Principibus atq; Ordinibus gratias egit, & diplomate insuper ipsis, per legatos *Iacobum* Episcopum *Vratislauensem*, *Georgium* Marchionem *Brandenburgicum*, & *Fridericum* *Lignicensium* Ducem *Viennam* missos id ipsum petentibus, dato cauit, praeteritionis iniuriam à Boiemia accipere fraudi non futuram. Ceterum cum veterem illam iniuriam noua cumulassent A. C. cl. lxxviii. Boiemia, inuis cum Archiduce *MATTHIA*, qui regnum postea adeptus nunc orbis etiam imperio potitur, de successione in regno pactioibus, quis est qui nesciat, quam graues de eo ad Caesarem *Rudolfum* querelae fuerint delatae? Tamen vero etiamnum illa sub iudice lis est: hoc tamen obtinere nostri, ut inuenio post, cum Imperator fratri *Matthiae* Hungariae Regi Boiemiae quoque regnum tradere instituisset, deque conditionibus disceptaretur, Silesii quoque cum à Caesare ipso tum ab ordinibus Boiemiae ad consultationes illas Pragam vocarentur, missa eo splendidissima legatione, cuius praecipui duces *Ioannes-Christianus* Illustrissimus *Lignicensium* & *Brigensium* Dux, *Ioachimus* *Malaxianus*, & *Weghardus* *Promnicus* Barones generosissimi. Quibus ex equestri & togato ordine adiuncti VV. Nobil. & Clariss. Dni. *Hermannus* *Zetteritz* in *Langenhelmsdorff* & *Scherzlar*, Dni. *Ioannes* à *Less* in *Grambschitz*, D. *Christophorus* *Henscherus* Ducatus *Vratislauen-*
sis Pro-Cancellarius & urbis *Syndicus*, D. *Andreas* *Gaßlerus* co-

filiaris **Lygio-Bregenſis** & Principum atque ordinum Sileſiæ
 Orator, Cæſareis auſpiciis paullo poſt comitiâ Palatinam,
 quam per hanc occaſionem illi gratulor, meritiſſimo conſecutus,
Georgius Rôſnerus ſenator **Suidnicenſis**, & **Georgius VVirci** Reipubl.
Glogoniſis Secretarius. Hi à Cæſare & **Matthia** benigne
 audiiti III. Non. Maii memorabili exemplo in ipſis regni comi-
 titis **Matthiam Regem** Sileſiæ Ducem adpellarunt. Quoties
 porro Rex imperium auſpicatur, non prius Principis loco habetur,
 quam iuramento ſe obſtringat, leges ſe patrias ordinibus
 moreſque & priuilegia ſeruaturum. quo factò viciffim ipſi fides
 & obedientia promittitur. Et id quidem non niſi præſenti, nec
 alio in loco quam Vratiſlauræ, exceptis Suidnicenſibus & Iauo-
 rienſibus, quibus domi iurare datum. Itaque auctor eſt **Aeneas**
Sylvius Vratiſlaurienſes requiſitos per Boiemæ Regem homa-
 gium facere recuſaſſe, niſi Rex ad ſe proficiſceretur: & Curæus
 in annalibus Sileſiæ, cum per totum annum fruſtra cum ordi-
 nibus Sileſiæ actum eſſet de præſtanda Ladislao fide, neq; illi con-
 tra leges patrias in verba Regis iurare vellent, niſi ille coram ad-
 eſſet, tandem protectionem in Sileſiam indictam fuiſſe.

REGES BOIEMIE NUPERI, QV; SILEſIÆ
 imperarunt.

IOANNES Comes **Lucemburgus**, & per coniugem **Elifabe-**
tham Wencelai VI. F. Rex Boiemæ, Dux Sileſiæ, ad
 Creſcencium in Gallis caſus occubuit
 X. Kal. Sept. A. C. 1346.

CAROLVS IV. Imp. Rom. Rex Boiemæ &c. vita functus III.
 Kal. Decemb. A. C. 1378.

WENCESLAVS Imp. Rex Bo-
 iemæ &c. apoplexia perit a. d.
 x. Aug. 1418.

SIGISMUNDVS Imp. Rex Hun-
 garia & Boiemæ ſeptuagena-
 rius deceſſit V. Eid. Dec. 1457.

ELISABETHA nupta **ALBERTO** Austriaco, socii in omnem dignitatem successori, qui dysenteria extinctus est VI. Cal. Nou. 1440.

LADISLAUS posthumus, Rex Hungarie & Boemiar, Archidux Austriae (König Kasia) florentissimus formosissimisque adolefcens, **Praga** thalamum apparans circa nocte tumuluanctus intercidit, duodeuicesimo etatis ann. IX. Cal. Decemb. 1457. Et in regno Boemiar successit **GEORGIUS** Podiebradius; quo tamen repudiato Silesia pleraque in **MATTHIA** Hungaridis Coruini Hungariae Regis uerba iuramento se adegit.

ELISABETHA Casimiri Regis Poloniae uxor.

VLADISLAUS Georgio exiuncto Rex Boemiar inauguratus post **Matthiae** fata ad Hungariae quoque regni & Silesiae Ducatum peruenit, defunctus **Buda**, IV. Id. Mart. 1506.

LYDONICUS Rex Hungarie & Boemiar, cum **Solimanno** ad Mohaczium oppidum acie concurrans, iuorum temeritate uitam cum regno amisit, uigesimalium aetatis annum agens A.C. 1526.

ANNA Ludouici matris heres uunica **FERDINANDO** Imperi Regi Hungariae & Boemiar, Archiduci Austriae nupta; qui A.C. 1564. VIII. Cal. VI. Id. placide in Deo obdormiuit, cum LX. annos IX. menses uixisset, & pacem in imperio tam in rebus profanis quam factis stabiluisset.

MAXIMILIANVS Imper. Rex Hungariae & Boemiae, antabilis dominator, cum vestigis paternis insistens rara prudentia & aequitatis laude imperium administrasset inter praclaros conatus pie & beate obiit IV. Eid. VIII. br. A. C. 1576. Ravibone in conuentu Principum, nondum quinquagenarius.

RADOLPHVS II. Imp. Rex Hungariae & Boemiae, vultu & gestu grauis, iudicio autem singularis Princeps, fato oppressus subito ad XX. Ianuar. inter horam 6. & 7. maiuz. Pragae: cum annos quinquaginta nouem & sex menses vidisset.

A Rege primum sibi in Silesia vendicari locum *Præsi Præuicæ* siue *Præ Rex*, qui *supremus præfectus* siue *Capitaneus* vulgo appellatur, est quasi *caeræ* quidam vice Regis vniuersæ prouinciae cum imperio & auctoritate præest. Ad eius officium pertinet, conuocare ordines, quoties opus est, mandata Regis exequi, Principes & Ordines dissentientes ad concordiam redigere, rebelles aut contumaces ad officia cogere, & qualiter publicae disciplinae ac legibus tenentibus consulatur, prouidere, denique vt pacata sit & quæta vndiq; prouincia, curare.

D. Ferdinando imperante grauis controuerſia orta est inter Boemos & Silesios, hinc an illis præfectura Silesiae deberetur. Et Boemi quidem e Vladislai Regis præuilegio non licere vlli nisi Boemo Silesiae præfecturam gerere, contendebant. Silesii contra eiusdem Regis præuilegium, idque duodecim annis, quam quod Boemis indultum est verustius, tum genus seu nobilitatem & dignitatem suam iactabant, neque vlllo modo se passuros, externum apud se rerum summæ præesse assueverant. Quae quidem controuerſia adeo fuit agitata, vt gladius litis ar-

biter futura, crederetur, atque ad turbas, verifque incitofas, res
 fpectare: fed quia à **Iohanne Dabranio** Epifcopo **Olmucenfi** au-
 ctore hiftorie Boemice legato regio magna dexteritate fuiffo
 fopitas, qui vitam eius fcripfit, teltatur.

Martina fane Hungarie Rege rerum in Silefia potente
 duos exteros **Stephanum de Zapolie** Comitem **Scopulienfem** &
Georgium Steinium, fiue Auftriacum illam, vt annales patri ha-
 bent, fiue Marchiacum, vt **Fabricius** in omnibus Saxonicis in-
 nuit, Silefie prefecturam cum imperio gelfiffe diplomata & hi-
 ftorie loquuntur. Verum aliud deinceps conftitutum eft à
Vladiflao Hungarie & Boemice Rege in privilegio illo Princi-
 pibus atque ordinibus Silefie Anno Salutaris MDCXXXIX
 conceffo, quod privilegium communis adpellatur (**Das gemeine
 Landprivilegium**) in quo exprefse cautum, ne fumma Silefie
 prefectura cuiquam ali quam Silefie Principi committatur.
 Sic enim habent verba: *Das wir noch vnfer rechte nachkommen
 König in Döheim den zutgemelden Landen keinen andern Obri-
 ften Hauptmann nicht fetzen noch geben wollen / dann allein einen
 auß vnferm Schlefifchem Fürften.* Cum ipfius privilegia præci-
 pua capita ad patriæ libertatem fpectantia Boemii Anno Chri-
 fticis MDXLVI. impugnare atque conuellerè conati fuerunt,
 eoque cauffam illocum **D. Philippus Gundelius Patavienfis**, ora-
 tione iam multo ante præmeditata. Sed fruftra dilertiffima
 & netuofa oratione, que etiamnum in manibus hominum
 verfatür, præter omnem expectationem ex tempore graui-
 ter & feliciter coram **D. Ferdinando** patriæ partes defenden-
 te **Wlffango Babo** nobili Silefio, & **Ligencium** Ducis
 Cancellario, fubmittantibus actiõni & defenfioni argu-
 menta ac privilegia Vraticenſibus: & huc vfque Silefie
 Principibus nra fuum fine vlla interruptione continuantibus.
 Series fupremorum Silefie prefectorum à tempore privilegii
 illius impetrati hæc eft:

A.C.

- 1490 **CASIMIRVS Dux Teschinenſis** vtriuſque Sileſiæ Praef. Mech. Cur. Privil. Comun. Tranſact. Colovrat.
- 1504 **SIGISMUNDVS Glogouie & Oppauia Dux & Vladislaw** fratre vtriuſque Sileſiæ cum imperio præfectus, **Obrifter Königlicher Statthalter in Schiſien.** Privil. Glog. Cur. Crom.
- 1507 **IOANNES V. Epifcopus Vratislauenſis** in locum Sigismundi, cuius **Alejandro** fratre vita functo Rex Poloniæ electus eſſet, ſupremus Sileſiæ præfectus in comitiu Principum atq; ordinum **Bregt** habitis creatus.
- 1509 Eo abdicare iullo **CASIMIRVS Teſchinenſis** vtriuſque Sileſiæ præfecturam recuperat.
- 1516 **CASIMIRVS Teſchinenſis** ſuperioris & Sileſiæ præfectus. **FRIDERICVS II. Lignicenſis** inferioris præfectus.
- 1524 **CASIMIRVS Teſchinenſis** ſolus vtriuſque Sileſiæ Capitaneus.
- CAROLVS Monſterbergenſis** Dux ſupremus Sileſiarum præfectus.

Ab huius obitu præfectura vtriuſq; Sileſiæ perpetua ſere ſerie penes Epifcopos fuit Vratislauenſes, e quib. hi ordine numerant.

IACOVSA Salza.

BALTHAZAR à Promiez.

CASPARIVS à Logau.

MARTINVS Gerſtmanus cui quidem Sileſiæ præfectura conceſſa fuit, antequam eius electio à Pontifice confirmaretur. Caral. MS. Epifcop. Vratisl.

ANDREAS Ierimus.

PAVLLVS Albertus.

IOANNES à Sirſch.

Quo defuncto, Principes atque Ordines Sileſiæ grauiffimis de

caussis à Cæsare postularunt, ut deinceps perpetuis futuris temporibus prefectura Silesiæ indigenti & secularibus Principibus solis, quibus ea iure debita, committeretur. Tamen si vero Reuerendiss. & Sereniss. Archidux Austriae Episcopus Vratislaviensis valde obiteretur, & Episcopus ab ea dignitate non esse excludendo contenderet, cum privilegium Vladislai Regis ab Ecclesiasticis & secularibus Principibus pariter sit impetratum, eoque caveatur, ne cuiquam alii quam Silesiæ Principi prefectura committatur, & negari non possit, se non modo Silesiæ Principem esse, sed principem etiam inter Principes locum tenere: nihilominus tamen in Principum atque ordinum postulata Cæsar post longas concertationes tandem consentit: cumque diplomate ipsis ea de re tenuisset, **CAROLO Moasterbergensi & Olinceo Ducum** mitissimo ac sapientissimo Principi, supremam Silesiarum prefecturam, eo usque vicario nomine administratam, pleno iure confirmavit: quam ut Princeps illusterrimus ad DEI omnipotentis honorem, Reipublicæ salutem, suamque decus in multos porro annos feliciter gerat, faxit ille Rex regum & Princeps principum.

Princeps porro Silesiæ tam Ecclesiastici quam seculares sui in ducatibus & territoriis amplissimam potestatem, licet Boemiarum Regi obnoxiam, habent: & arbitrari adeo sibi suo consiliarios cum equestris ordinis, tum rogatos & iurisperitos legum præfecturasque ac magistratus mandant. Quinquam illis etiam ducatibus sua cuique privilegia & consuetudines, in quibus Princeps haud facile quid immutandum sibi censent. Baronibus liberis eadem fere, quæ Principibus, toto districtu Baronatus, potestas est.

Ceteris Ducibus, qui Regi Boemiarum immediate subiecti, ex arbitrio Regis rectores siue gubernatores peculiare vulgo Capitani, cum imperio præficiuntur, tum in plebeo tum in equestris ordinis homines iurisdictionem habentes, sed certis legibus ac finibus circumscriptam. Ad horum manus pertinet,

uet querimonias subditorum cognoscere, conuentus nobilitatis, quoties necessitas postulat, conuocare, humiliores a potentiorum iniurijs defendere, in delinquentes animaduercere, res iudicatas executioni mandare, tranquillitatem publicam in urbibus & agris prestare, & ne quis in prefectura sua motus existat, providere. Quo pertinet etiam tutorum & curatorum datio ac confirmatio, & similium actuum executio: ut nimirum eorum is fiant renunciationes, pacta dotalia, donationes propter nuptias siue dotalia, cessiones, testamenta, emptiones, & editiones, insinuationes, & id genus alia iurisdictionis vel magis voluntariae ac honorariae, vel certe summariae. Oportet autem prefectum esse nobilem, & agros ac fundos proprios in ea ipsa prefectura, quam gerit habentem: Neque ignobili neque externo confecti prefecturam fas est. Habent item singuli fere Ducatu. Cancellarios suos, & Secretarios vel scribas, quos vocant, terrestres siue prouinciales, qui diplomatibus, edictis, sententijs, placitis comicialibus & alijs scripturis conficiendis atque signandis praesunt.

Plebs urbana & rustica partim Regi Bohemiae, partim Principibus, partim Sacerdotibus, partim Baronibus & Nobilibus parent: regunturque a suis quaeque dominis, eorumve praefectis ac procuratoribus. Sed praeter hos tamen plebs quaeque oppidatim & pagatim proprios habet ex corpore suo magistratus. Ac ciuitatibus quidem gubernandis praesunt Decuriones siue Senatores (Bulentas cum **Plinio iunior**e adpellate licet) qui statum urbis timentur ac de Reip. simul consultant, proque ciuitatis aut magnitudine aut in frequentia & paruitate varia inter se politica munia distributa habent. Sunt enim praefecti araru, edilis, viocuri, pupillorū ac viduarum patroni, factarū ad sum curatores, eleemosynae praefecti, scholarum praesides, praefecti agrorum & pagorum, forestarū, & si quae sunt alia munera publica: quae in oppidis ac vicis minoribus communiter fere a decurionibus curantur. Eorum porro non idem ubiq., certus ta-

men est numerus: quibus qui præsidet vernacula lingua Burgo-magister, vulgo Consul dicitur, etiam minorum oppidorum, quod cum V. **CL. Scipione** Gentili rideat fortasse aliquis, vt in simili re Otacilium quendam Martialis, quod pauperimus est Torquato summe diuise & splendido se conferret.

*Consul Torquatus, vici fuit ille magister,
Nec minor in tanto usus honore fuit.*

Officium autem civium magistrum est, collegas, quoties opus est conuocare, pecunias publicas in vsu necessarios disponere, operum publicorum munera singulis demandare: in rebus insuper vrbans edicere, decernere, vocare in custodiam per prætorum mittere, & ius quoque ac sententiam in causis civium controuersis dicere ac pronunciare, sed vt arbitrum fere non vt iudicem: & toti denique politie ac statui vrbano consulere, atque eam in rem curas suas ac cogitationes omnes intendere. In primariis quibusdam vrbibus plures vno sunt consules, atq; per vices fere magistratum gerentes. Creant autem hos magistratus vel domini eorumve præfecti, vel ipsi ius habet ex his, qui inter opidanos virtute atq; opib; præcellunt, quos volunt, in suis collegia cooptandi, quoties vacat locus: idemq; alicubi temporariam, alicubi perpetuam habent administrationem. Vera autem administrationis ratio pensior, & ex vsu magis Reip. sit, in vtriusque partem pulchre à Politicis disputatur, sed quam quæstionem excutiendi non hic Rhodus salusque.

Decurionibus præsto sunt in Rebuspub; maioribus Syndici legum & iuris periti: qui id præcipue curæ habent, vt Senatui non tantum in iure dicendo, sed & alias consilio adsint, & eiusdem Oratores adeoq; vniuersitatis veluti aduocari, & si vsus postulet, etiam legati audiunt: tum Secretarii, & Scribæ siue Notarii, cum suis etiam adiutoribus siue Vicariis, si opus sit: qui cum priuatas tabulas, siue vt loquuntur instrumenta contractuum ac testamentorum, nuptiarum, transactionum, donationum conscribunt, tum iudicum sententias in acta redigunt, scribendis

bendis epistolis & custodiendis decretis magistratuum ac Senatu: consultalibusque publicis chartis toti vacant. Et Notarium quidem manus in Silesia lucrosam iuxta & honorificam neque ad id quisquam admittitur, nisi honesto loco, & fide atque industria cognita: quod necesse est plerorumque consiliorum cum esse participem, in minoribus præsertim opidis, in quibus qui magistratum gerunt, homines magnam partem imperiti & idiotæ tantum fere sapiunt, quantum hi nostri *Verger* velint.

Potestate decurionibus proximi sunt iurati iudices siue Scabini, qui à decurionibus ut plurimum loguntur, & iudicium pecuniarum tam etiam capitalibus præfunt: quorum princeps ab aliis prætor, ab aliis scultetus (quali *Schultheiß* / quod noxæ debitivæ exactor esse, pœnas irrogare, ac multas ab iis, qui deliquerant, exposcere solet) ab aliis Aduocatus, vulgo *Stattvogt* vocatur.

Habent item in qualibet civitate & opido singulæ opificum societates & contubernia decanos siue tribunos suos, & his adiunctos aliquot seniores. In pagis genus rusticæ scultetos habet, qui iure Saxonico *Sawrenter* vocantur & vel hereditarii sunt (*Freyvnd Erbschutzen*) qui hodie rariores ob dominorum avaritiam, scultetis amotis agros illorum prædiis suis quo iure quæve iniuria adiacentium, vel dominorum arbitratu constituuntur: quibus adiuncti aliquot ex aratorum numero Scabini.

CAPVT OCTAVVM

Judiciorum in Silesia ratio.

Quemadmodum ordines hominum, itemque magistratus, ita iudicia quoque, Silesiæ aut Ecclesiastica sunt aut profana.

Ecclesiastica, quæ coram iudicæ Ecclesiastico agitantur, de rebus præcipue spiritualibus, veluti de matrimonio, de beneficiis

ficiis Ecclesiasticis, & his annexo iure patronatus &c. Inter ea autem præcipuum est curiæ Vraislauensis Consistorium, quod quæ causæ pertineant, ex iure Canonico constat, neque opus est pluribus hic inculcare. Quandoquidem vero, ut supra memorauimus, Principes Silesiæ ac ciuitates in maiorem partem Protestantibus Romani iugo excusso Ecclesias iuxta factarum hæreticarum doctrinam exemplo faciorum Augustanæ confessionis in Germania reformarunt. Principes etiam plerique longotam tempore peculiaria habuere cõsistoria sive Synedria in quibus subditorum suorum causæ matrimoniales ad Episcopale alioqui dicasterium spectantes disceptarentur, quæ concessa superioribus annis per constitutionem Cæsaream (quam non in iucece quis adpellare Palladium Silesiæ potest) *Verord. d. 2. Aprilis 1709.* non modo confirmata sunt, sed & nouotum cæteris Statibus institutio permissa est.

De litibus decimalibus, quarum cognitio ex canonum præscripto ad forum Ecclesiasticum pertinet, cum clericis ob sacrum & spirituale munus sint concessæ, seculares in Silesia iam ab antiquo cognoscunt. Itaque si quis ex ordine Ecclesiastico seculari alicui aut laico controuersiam uelit mouere de decima, vel maldrata, vel fertone (quæ quidem in locum decimarum successerunt) apud secularem iudicem actionem suam instituere cogitur.

Iudicia profana quod attinet, siquidem inter Ordines ipsos lis existat, aut alius quispiam siue sit nobilis siue ignobilis, siue communitas sit siue priuatus, siue subditus siue extraneus, cum vno aliquo ex ordinibus contendat: Præfectus supremus controuersiam, si potest componit, si quæ uero difficiliore oriantur controuersia, de quibus aut præfectus ferre sententiam aut litigantium alterutra pars acquiescere sententiæ noluerit, tum ad supremum tribunal, quod Vraislauæ ex Statibus prouinciæ eorumq; legatis ac consiliariis legum ac morum peritis his quotannis conuocatur, & uelut vinculum est ac neruus publicæ tran-

tranquillitatis (das Ober oder Fürstrecht) causa refertur. Cō-
 cessum est hoc iudicium Ordinibus Silesiæ à **Vladislao Rege**
 A. C. c l o c c c x c i i x: cuiusque tanta auctoritas, ut non
 solum *audere iuramentum*, succisa sublataq; omnibus
 appellationis viterioris licentia, nec non & grauissima in eos
 constituta poena, qui sententia intra duos ad eius publicatio-
 ne menses non paruerint & executioni sese oppoluerint: vo-
 rum ipse etiam Bojemie Rex coram illo & conueniat alios,
 & vicissim se conueniri patiatur. Sic enim dilerte in **Vladis-
 lai privilegio** cautam est. **Wo wir als ein rechter König zu Be-
 heim oder unser nachkommene König auff ihre feinen Schlesi-
 schen Fürsten oder Erbsessen geistlichen oder weltlichen personen / in wel-
 cherley Sache das were / auch Grund oder Boden betreffend /
 Auch hinwiderumb die Fürsten vnd Erbsessen des Landes auff vns
 oder unser Nachkommen umb Grund / Boden / oder das sonst ihre
 Freiheit oder Privilegia angehen möchte, der Schlesiens betreffend /
 oder insonderheit ein Fürst auff den andern zu sprechen / das allein
 soll beschehen vor den Fürsten vnd Ständen des Landes vmb ihren
 Röhren, die sie neben sich nehmen würden in Breslaw in der Haupt-
 stat auff unserm Königlichen Hoffe. Quod ipsum postea Fer-
 dinandus & subsequentes Reges peculiaribus diplomatibus
 Principibus & Ordinibus Silesiæ confirmarunt. Exempla
 quidem sunt rariora, cū nemo sit, qui Regem aut Principem
 suum facile in ius vocet: nec tamen nulla, nec quidquam
 quo minus id fiat prohibet. Neque enim ea re de maiestate
 quidquam ac dignitate Regis delibati existimandum est.
 Nam et Imperator, qui nullum olim agnoscebat iudicem, ut
 qui ex lege imperii legibus atque adeo iudiciis esset solutus,
 pro ratione habens voluntatem, coram Comite Palatino
 Rheni S. I. Achilapifero Electore (quæ singularis est in egyptæ
 ac præcellæ illius domus Palatinæ prærogatiua summiq; ho-
 noris argumentum) conueniri sese hodie nulla cum maiesta-**

eis auguste lesione vel iactura patitur. Quod quidem cum consuetudine primum sine certa lege introductum esset, per nobilissimam deinceps Constitutionem **Caroli IV.** Imp. quæ Chrysobulla siue Aurea Bulla ^{est deus} vocatur, confirmatū in legem abiit. Eodem modo Gallie Reges suprema curiæ (parlamentum Gallico idiomate nuncupatur) regni sui, quæ est Loretie Parisiorum, eaque vetustissima & primo iuxta in regno, ad cuius exemplum reliquæ posterioribus temporibus instituta, se subiecerunt: cuius ob id decretis ipsi quoque parent, & in controuersis non raro causa cadunt: quemadmodum notat alicubi Clarissimus **Godofredus**, & ante eum **Claudius Sefelius** eximia de Republica Gallorū promulgata jam olim dissertatiuncula. Sic in Aragonia iustitia Aragonica, in Anglia iusticia Magna, in Dania vniuersus Regni senatus, si Regi cū alijs in sit iudicare solet. Sic denique Archiduces Austrie cum iurisd. & iure imperij sine immunis, otis controuersis aliquæ & vassalis iusticiam constituunt, corā quo im accipiunt, de quo videtur Austria **Cuspinianus** & **Caroli V.** Imp. Constitutio cō Berchtigleit des Hauses Österreichischer Statuta & rescripta imperialia ab **Haiminsfeldio** edita. Ne quid de Saxoniæ dicam Electoribus, qui coram suprema Electorali Lipsensi curiā de bonis & redditibus sui maris iure Camere, vt loquuntur, se conueniri patiuntur.

In hoc porro Silesiæ tribunali secus quā in alijs citationes non singulos ad actus, sed ad totam causam (qui & Camere Spirensis stylus) indistincte determinantur: quæ tamen reo tribus ante iudicij diem mensibus insinuandæ. Ita enim in Constitutione de pace publica expresse sancitum. Quod cū antio salutis c. 1017 LXXII. a **Carolo Christophoro Duco Monteburgensi** & **Olinēli** in causā aduersus **D. Maximilianū Imp.** nō esset obseruatum, mandatarij Cæsarei de eo excepissent, Reuerendiss. Dni. Episcopus & ceteri adfessores suprema iudicij eos ab instāna iudicij absoluerunt: referata tamen actori potestate de nouo, si vellet, agendi, & litis expensis cōpensatis.

Illud quæsitum memini, an Principes & alij Status Silesie etiam in causis criminalibus coram supremo tribunali conveniri possint. Et dubium non est posse. In Constitutione enim de pace publica diserte cautum, Principem criminis alicuius insinulatum de eo coram prouinciarum tribunali respondere debere. Nec desunt etiam eorum exempla, qui de criminibus in hoc iudicio accusari. In annalibus quidem Silesie proditum est, **Nicolauum** Principem **Oppolientem** propter vim **Calimiro** Teschinenti & Episcopo **Vratislauenfi** in publico ordinum conventu illatum, Nissa tenentria à iudicibus urbanis prouinciarum capitali supplicio adfectum. Verum eo tempore Constitutio de pace publica nondum fuit promulgata: nec desunt, qui **Vladislaum** Regem permolestè enulle trahant, quod ordinem se in cōsulto de capite Principis prouincialissent, eaq; in re cōstitissent in leges Saxonicas, in quibus sanerunt, *Das rber der Fürsten Land vnd ihr Ggind niemand mag richter sein/das der König allein.* Landr. lib. 3. art. 55.

In Ducatibus causas prouincialium suorum priuatas, que sine strepitu iudicij de simplici & plano cōponi possunt, cognoscunt & diiudicant prædicti, grauiores cōmmercias iudicij prouincialibus referuantes, que statim temporibus in certis opidis quotannis exercentur, per se ibinos (sic. n. adpellantur iudices sine adscissores iudicij) ex ipsa nobilitate delectos. Sunt autem varia illorum genera, vt aulica, prouincialia, curialia, duodecimvitalia, *Hofrecht/ Landrecht/ Waurecht/ Zwißrecht*, &c. que qualia sint ex constitutionibus ac privilegijs singulorum ducatus videre licet. Prouocatur male, si litigantes sententia lata sibi minus satisfactum arbitrentur, ad Regem Boemiarum **Glogouientibus** tamen **laurentibus**, **Oppolientibus** & **Retibonensibus** extreme prouocationis iuriter iura maiestatis tam præcipuum specialibus privilegijs remissum, ita quidem vt sententia in comitis illorum late prouocationum alicui remotisq; minime sint obnoxia. Que quidem privilegia fuerit, qui ad supplica-

tionem quoq; producenda existimaret, secuti glossam in l. fin. C. vt. lit. pend. & Dd. quorundam opinionem, qui prohibita appellatione supplicationis quoq; ad Principem aditum ligantibus preclusum censent. Verum aliud placuit Regibus Boemix: idq; non tantum maiestati Principis, sed & iuri morique prisco Romano & communi interpretum sententia conuenit. Habet & equestris ordo in Silesia cum in causis iniuriatum in nobilitatis probatione peculiare iudiciu, quod Equestre vulgo vocat, das *Xitterrecht*; itemq; die *Ehrentaff*: de quo cum singularis idemq; elegantissimus esset tractatus vernacula lingua conscriptus, non est cur operam hic meam aliquis desideret.

In urbibus, quarum pleraque vel Principum concessu expressoq; privilegio, vel praescriptione hominum memoriam excedente non simplicem modo iurisdictionem, sed & merum imperium siue iurisdictionem superiorem exercent, iudiciorum non vna atq; eadem ratio. In vniuersum tamen iudiciaria potestas partim penes Burgomagistrum & decuriones, partim penes Aduocatum & Scabinos iuratos: quorum hi processum iudicarium accuratius seruant, illi summariter plerumq; sine consueta iudicij forma procedunt: & quidem parui momenti causis etiam ciuium magister solus cognoscit. In maioribus Rebus pub. certis controuersis certa iudicia constituta videmus: vt nimirum alia sine debitorum, alia iniuriarum iudicia, alia ciuium, alia peregrinorum, alia pupillorum &c. causis destinata. Sed & magistri contuberniorum, vt statuta condere non prohibentur de rebus ad ipsorum collegia pertinentibus, ita in nonnullis Silesiae ciuitatibus de causis leuioribus sui generis opificum summariam cognitionem habent.

In pagis iudicia simplicissima, quae sine strepitu & figura iudicij vel a dominis pro iurisdictionis, qua obtinent, ratione amoribus enim saepe penes alium est iurisdictionis superior, pe-

res alium iurisdictionis simplex) eorumve praefectis & procuratoribus exercentur, vel a scultetis, qui cum adiunctis scabinis in minoribus & facilioribus negociis ius dicunt, & iudicia humilia obeunt.

Ab his autem iudiciis omnibus tam urbanis quam paganis, seruari gradibus & ordine iuris prouocare fas est: non obstantibus etiam quorundam locorum statutis. Appellationis quippe beneficium statuto tolli non posse vulgo receptum. Principis scilicet est iudicia ~~de iudiciis~~ indulgentis ad hoc privilegium constituere: nec subditis licet legem facere aut contractum in prauiudicium superioris: ut in sum alias possint.

De prouocationibus, quae ad Regem Boemiae fiunt, Senatus Appelationum Regius, qui Pragae residet, cognoscit. Solebant quidem olim Silesiae magistratus, ubi difficultate res habebat, ne temere dicerent, cum a Scabinatu Donesi, tum a Magdeburgensi ut plurimum auditorio sententias petere: quod in commune sibi ius diceret, siue nobili antiquitus Magdeburgensis senatus aequitate, ad quem longinquis aliis etiam locis haec causa praeiudicis temporibus itum, siue quod Saxonici iuris custos esset, siue demum alia de causa consenserant. Sed haec pro mea quidem opinione, ut honorarium id esset arbitrium, nec prius plenae sententiae vim quam a iudice enunciatum nancisceretur. Ceterum Magdeburgensibus a **Carolo V. Imp.** proscriptis **D. Ferdinandus** Rex, ex usu Reipublicae futurum ratus, ut certum in ipsa Boemia causis & litibus suorum populorum diiudicandis tribunal siue parlamentum esset, annis ab hinc quasi sexaginta quatuor, nouam confessionem viatorum qua genere qua doctrina eminentium in arte Pragensi constituit & ordinavit: ad quem non modo ex Boemia & coniunctis ei provinciis prouocationes omnes, quibus casibus ex licite, deuoluerentur, sed & in prima instantia sententiae inde definitivae (in formationis enim causa ad quaecunque tribunaia ire licitum) peterentur. Et sane in plerisque Silesiae iudiciis ita re-

ceptam, in rebus præsertim alicuius præiudicij aut momenti & quæ scripto disputantur veniunt, vt cognitione causæ habita, & actione, exceptione, replicatione, duplicatione (vltra quam non proceditur neque aliud quam conclusio admittitur, nisi iudici ex iusta causa aliter videatur) instrumentisq; quibus partes ius suum hinc inde probare conantur, vtrinq; prolatis, acta vniuersa Camera Prouocationum, vt habita super iis deliberatione Consiliarij pronouciens, mittantur. *Das dicke derofelben Sachen so an denen Orten im Recht anhängig / gegen Prag in die Appellation zum versprechen geschickt werden.* Quæ quidem sententiæ ad consultationem Senatus Appellationum late non concipientium sed iudicis competentis nomine vt plurimum publicantur: & neq; miles neq; partes cõtra illas facere quidquam possunt, nisi per viam Appellationis vel Reiterationis.

Cum superiore illo Germaniæ tribunali, quam Camere Spirensis nomine celebre est, nihil Silesiæ negocij: neque causam vllam Silesiacam ab illo Senatu dijudicatam meminisse quisquam potest. Extra Appellationem Rex Boemiæ causas, quæ apud ordinarios iudices tractantur, è Silesia euocandi potestatem non habet: idq; propter speciale priuilegiũ Principibus & ordinibus iam olim concessum, *Das ein jeder des seinem ordentlichen Rechten gelassen werden solle.* Quod tamen valde salubriter constitutum, fuit tamen tempus, cum causarũ auocationes admodum inciperent frequentari, grauitate de re conuenerunt Principibus & ordinibus pronouciens. Vtitur porro omnis ferme Silesia in rebus quidem profanis iure Saxonico: cuius licet in multis vere laxet & nimis dum, ea tamen multis retro sæculis auctoritas, vt non solum per amplissimam Saxoniam regionem observaretur, sed ad alias etiam ditiones & gentes circumvicinas, Lusatiam puta, Silesiam & Poloniam, cuius incolæ multis in locis hodieque ex eo iure sententiæ à iudicibus Polonis accipiunt, extendetur.

retur. Quod si quid comprehensum illo non reperitur, aut comprehensum quidem sed vlti minime receptum (sic enim magni iuris Saxonici interpretes censent, leges Saxonicas eatenus tantum locum obtinere, quatenus vsu sunt comprobatae, omniumque adeo earum auctoritatem à consuetudine magis dependere, quàm ex iis, quae de hoc iure scripta extant) ad ius cõmune Romanorũ sine Casareũ recurritur. Verũ vt vnicuique genti suae quaedam leges & instituta viuendi, sicut illud Graecorum adagium *ἴσθι καὶ ἴσθι* ita & Ordines Silesiae, tum singuli ducatus peculiaria, inter se autem communia habent instituta, quae *Policei- & Landt̃s ordnungen* h. e. terrae constitutiones vocantur: in quarum illius Polonici iuris, quo vsa fuit antiquitus Silesia non obscura alicubi adparent vestigia: praeterea ciuitatis ius municipale, quod ex statutis & legib. quas ciuitates sibi singulae condere sunt solita constat. An autem statuta ciuitatum valeant, sine confirmatione Principis, distinde aut accurate dicere nõ sit huius loci: neq. quam profiteor artem cum ostentatione hic venditare mihi animus.

CAPVT NONVM.

Comitiarum itaque Fisci ratio.

PRIVATO RES inter Principes singulos & ordines disceptando supremum illud tribunal, de quo diximus, institutum est. Verũ quae ad rem publicã & ius vniuersum pertinent, vt cum de pace, de bello de ratione & forma defendenda, si qua vis, aseratur, provinciae de collectis aut tributis vel in holi sumptus aliove vsus publicos vel in Principis (vti nona subditis onera imponere vel exactiones indicere nisi de ordinum consensu non licet, sed si quo tributo opus habet, praecipue apud Ordines id illi ambiendum, atq. inde recepta illa Protestatio & literae, quas vocant Reuersales ne contributio de cetera Principum ceterorumque Ordinum privilegis & immunitatibus vilo modo obstat, aut prauidigium vllum adferat, gratiam scilicet de foederibus inuendis de

de legibus condendis aut abrogandis, & ceteris huiusmodi pro varia rerum emergentium copia agitur: de his in Principum atque Ordinum dietis siue comitis deliberatur. Quæ quidem Comitia licet à Boemiarum Rege, quo tempore commodum videretur, indici soleant: Principes tamen & Ordines Silesiæ, etiam ante imperatam ad eam rem Regis veniam, in concilium eundi, si quid seditum & fortuitum incidat, ius sibi esse putant. Ecce aliquoties hæcenus factitatum est: cum eo tamen temperamento, ut simul atque comitia indicta, Cæsarea Maiest. de his certior redderetur, causæq; propter quas Ordines festinanter conuocari oportuerit, explicarentur. Sunt autem duplicia Comitia, vel Vniuersalia vel Particularia. Vniuersalia sunt Principum & Statuum provinciarum omnium, & *Zürstendage* vulgo facta à potiori denominatione vocantur. Particularia, quibus pars tantum Statuum, necessitate sic postulante, commentum agit, vulgo *Zusammenkünfte der nechst angehörenden Städte*.

Statuum in Silesia ordines quattuor censentur: primus Principum: alter Baronum illorum, qui ^{non ita} *liberi* adpellantur: tertius Nobilium in Ducatibus Regi immediate subiectis (*den Erbfürstlichen Hühnern*) è quibus singulis bini vel plures etiam legati generis splendore & viciniam ditionis præcipui ad comitia ablegantur: quartus Ciuitatum eorundem ducatum: quæ & ipse pro se procuratores siue legatos plures mittunt, ciuium plerumque magistratus, aut Senatores, aut adessores iuris peritos, his de rebus, quæ in cõsultationem veniunt, cum ceteris Statibus in medium consultatos. Principum subditi inter quos Baronum etiam & nobilium præstantes familiae, nec locum in consensu nec dictionem sententiæ vllam habent. Soli intersunt Principes vel eorum legati, ac deinde de his, quæ ibi constituta sunt, ad suos referunt, de tributis præsertim, quæ summa plerumque est comitorum. Nec temere his dissentire licet à Principum suorum & ordinum ceterorum sententiâ.

Forma ac modus habendorum comitorum & statuendi in
 iis, ac concludendi talis est. Supremus prefectus literis ad Or-
 dines missis, quis dies & locus comitis futurus sit, edicit. Qui-
 bus literis redditus Principes & ordines vel ipsi se sistunt, vel
 legatos suos siue nuncios mittunt: vniuersè potestatem illis
 facientes curandi ea, quæcunque in communi è Republ. fore
 videbuntur. Vbi conuentum est, legati, si qui ad comitia mis-
 si, Regij per certas personas ab ordinibus ad hoc deputatas ex
 hospitio auocantur, & officij causa in locum comitorum ho-
 norifice deducuntur, legationisque suæ ac mandatorum ante
 omnia fidem faciunt: tum propositio oretenus ab vno lega-
 torum facta mox etiam de scripto legitur, atque vt de postu-
 latis Regis cæterisque rebus propositis in medium omnes
 consulant, quæque in commune profutura existiment, ex a-
 nimi sententia proferant admonentur. Peracta rogatione
 status in classes siue consilia diuisi de capitibus propositis se-
 orsim consultant. Sunt autem consilia quatuor, 1. Principum
 & Baronum coniunctim. 2. Nobilium. 3. Ciuitatum. 4. Su-
 premi ipsius Silesiæ Prefecti, qui comitorum director est, &
 vota reliquorum colligit. Habitis deliberationibus rursus si-
 militer coniunguntur: ibique principes ac Barones pro di-
 gnitatis gradu & suffragiorum prærogatiua sententiam suam
 primo loco aperiunt: quæ si cæteris placet, eam approbant:
 sin minus, suas quoque sententias suo quique loco indicant.
 Quod si omnium ordinum vel maior pars consentiat, ex or-
 dinum parte confecta res est. Sin minus, supremus prefectus
 vel voto suo controuersiam dirimit, vel validis ad persuaden-
 dum vtens rationibus, vt status in id, quod Princeps rogaue-
 rit, aut alias ex vsu videtur Reipubl. consentiant, pro ratione
 muneris summam adhibet diligentiam.

Quæque ita conclusa sunt, literis consignata in principum
 ac procerum & ordinum prouinciæ corona præsentibus le-
 gatis publice recitantur: tum sigillis munita iisdem commis-

fariis, vt ad Regiam Maiestatem referant, traduntur: denique vt omnibus innotescant in prouincialibus ducatuum conuentibus publicantur.

Locus habendorum comitorum apud maiores nostros nullus fuit certus aut perpetuus, nostra vero ætate, non lege aut decreto vlllo, quod sciam, sed solo vsu diu seruatum est, vt publicus senatus Vratislaviæ vt plurimum in eius vrbis curia habeatur. Multas enim hæc ciuitas ad publicos conuentus illic peragendos habet commoditates. Vrbs ipsa ædificiis optime exculta, diuersis lautissimis referta: situs loci amoenus: magna hominum diuersis ex regionibus frequentia. Itaque vicini lucri & questus studio si omnis generis annonam magna copia aduehunt: vnde fit, vt vitam nostram quidquid instruit ornatque, & quæ singula alibi in pretio sunt, tanta vbertate assuuant: vt non immerito quis Amaltheæ hic cornu copie esse dicat. Denique in medio serè Silesiæ sita est: vt serè parti itineris spacio extitit quique eo conuenire possint.

Ad Fiscum quod attinet, ex auctoritate Cæsarum Vratislaviæ constitutum est Collegium siue Curia Rationalium, quam vulgo *Cameram Silesiæ* vocant, ex viris dignitate & integritate conspicuis, & legum ac morum peritis: qui regali-um & fisci atque patrimonii principalis curam & administrationem habent, causæque eo spectantes diiudicant, rem denique nummariam Principis vniuersam tractant & moderantur. Horum caput est vir primariæ plerumque nobilitatis & auctoritatis, quem *Præsidentem Cameræ* vocant. Est enim ea dignitas apud Silesios amplissima, qua nunc quoque virum Generosum & Magnificum **Dn. Nicolaum à Burghaus in Stoltz**, &c. Sac. Cæs. Maiest. Consiliarium integerrime fungentem vniuersa merito suspicit ac veneratur patria. Adiuncti sunt iisdem Procuratores siue Patroni & Aduocati Fisci: quorum munus est, pro Rege, quotiescunque de Fisci interesse agitur, postulare eiusque iura & commoda, absque calumnia tamen, tueri & curare.

Prædiorum Regionum siue Cameralium atque reddituum inde prouenientium exactores, tum vectigalium qua ordinariorum, puta ex telis iniectis vneclaque & similibus, qua extraordinariorum / cuiusmodi sunt qui cerevisiarum collectas esse arbitrentur, qui ppe non ex obligatione aliqua descendentibus sed libera statuum voluntate fieri solitas, quanquam nouum non est, vt quæ prius fuere dona, degenent in debita & scalarum, qua Fisco debentur, pensionum exactores variis constituti & per prouincias dispersi: usque præfectus Quæstor ariarius sine Rent-ungifter: rationibus reddendis omnes Camera obnoxii. Quibus inspicendis ac dispungendis peculiatas discussores siue magistri ratiociniorum constituti: quos *Rationum Consiliarios*, *Xatradite* vulgo vocant. Cum tributis, quæ respectu ædium, prædiorum aliorumque bonorum immobilium (mobilia enim tributis non onerantur, quæ res qui magnam sepe inæqualitatem patiat negari nequit) secundum centum siue æstimationem & taxationem illorum publice factam exiguntur atque imperantur, Cameralibus nihil negotii: neque illorum colligendorum & tractandorum potestas penes alios quam qui ad hoc munus à Principibus atque Ordinibus ipsis sunt delegati: qui deinde vel ad Regem ipsum eiusve Cameram destinant vel in Hungariam ad alendos stipendiis cum in expeditione & castris tum in præfidiis milites mittunt. Cuius quidem regni tutelæ quantia Silesiis vel nappero quindocennali bello sint impensis sumptus si quis vniuersim computare velit, plures auri myriadas reperiturus sit, quam multorum opinio assequatur.

Quantum autem ex hac & conjunctis prouinciis ad regem Bohemæ redeat, vel hoc argumento est, quod sine illarum ope Bohemæ regem alere difficulter posse videatur. Sic enim *Dubraus* lib. 31. hist. Bohem. *Sensu*, inquit, *publicum Vladislauum magnum incommidum magnanimo regnanti pro inuestate regia difficultatem ex Morania, Silesia, Lusacia, abalienata, quippe tanta per illam alienationem de vectigalibus censibusque & tributis*

deductio facta fuit, ut ne numerum quidem equitatum solum Rex sumptu alere posset. Quanquam non negationem ex illo tempore ob diuendita passiva bona Cameralia quamplurimum Fisco decessisse. Et quid vllæ opes ad tot expensas, tot delegationes.

Atq; hæc sunt de multis paucissima, quæ de alma patria Silæsiæ strictim & carptim commemorare atq; in medium proferre volui (non tam quod ubiq; plene adquiesceret animus, aut quod hoc subseciva cura properatum & ob id fortassis *incedat* aut ad oleum pipetq; dimittendum opusculum omnibus numeris censerem absolutum (neq; ita me ludit amabilis infantia, ut tantum mihi arroget) quam ut cum Poeta

suadet ut vice cotis, acutum

Reddere qua ferrum valet, exori sibi secanti.

eruditorum politioris manum ad patriæ decora exsequenda excitarem, feliciterq; acuetem industriam. Quod tantum abest, ut mihi acceptissimum futurum non sit: ut etiam hoc ab illis, qui prestare possunt, vltro exigam: & didacta iis, qui plura & meliora vel ipsi ediderint, vel me candide docuerint, suisq; subsidiis in cōmunem vsum instruxerint, libenter debiturū non dicis causa & *apud veteres* sed ex animi sententia profitear. Interim boni & cordati lectores instituto meo ut faueant & si quid forte cōmissum a me vel omissum, parūve perire ac prudenter positū (ut fortasse nō pauca erunt, cū humanū nō sit *scire & sapere & velle & velle*, nihil rerū omnium ignorare, & in nullo penit' errare, labi ac decipi) nō se ideo minus benignos mihi præbeant, sed quod stricto iure posset negare seueritas ac grauitas, id pietati in patriam, cuius honori hoc quidquid est operis & operæ, ut ut ceciderit, impendimus, concedat beniuolentia illorum ac caritas, etiam atq; etiam rogo: operam porro datum, ut quod minus hæc priores, id *CYRÆ SECUNDÆ*, quas Euripidis sententia *in turis* esse docet, cum DEO & deo quanto iustius mereantur.

LAVS TRINO ET VNI DEO.

APPEN-